

elérhetjük a népesség és a fogyasztás olyan szintjét, amely az ember számára hosszú távon is lakhatóvá teszi Földünket. Ennél optimistább változattal én nem szolgálhatok, mindjárt megpróbálom megmagyarázni, hogy miért. Mielőtt előre nézünk, fejezzük be a történelmi értékelést *Wolfgang Sachs* gondolatával. *A világ helyzete, 2013* kötetben magyarul is megtalálhatók a Wuppertal Intézet főmunkatársának szavai: „Utólag visszanézve az euroatlanti fogyasztói fejlődési út speciális esetnek tűnik; sehol és semmikor nem lehet megismételni. A gyarmatokon a biológiai forrásokhoz, a földkéregben pedig a fosszilis nyersanyagokhoz való hozzájutás lényeges feltétele volt az euroatlanti civilizáció felemelkedésének... Az éghajlati káosz és a növekedés korlátai arra utalnak, hogy az euroatlanti fejlődés elmúlt 200 éve zárójeles fejezet marad a világtörténelemben.”

6. A párizsi klímacsúcs

Annak alapján, amit a globális éghajlatváltozásról írtam, az olvasó talán érti, hogy 2015. decemberében milyen izgalommal lestem az ENSZ párizsi klímavédelmi csúcstalálkozójáról érkező híreket. Egyáltalán nem voltam egyedül. Eleinte talán csak a környezetvédelem ügyére fogékony emberek figyeltek fel arra, hogy a világ vezető államai feltűnően magas szinten képviselték magu-

kat a komoly tárgyalásokat bevezető közös fényképezkedéseken, aztán már arról érkeztek hírek, hogy a klímaszkeptikusok végre a partvonalon kívülre kerültek. Komoly emberek már nem próbálják tagadni az éghajlatváltozás tényét.

December 10. után Magyarországon is olyan volt a hangulat, mintha egy világbajnoki fődöntő végeredményét várnánk. Végül értesültünk a megállapodás tényéről, és kicsit később a tartalmáról is. Az eredmény legrövidebben talán így foglalható össze: a globális melegeedésnek az iparosodás előttihez képest +2 °C alatt kell maradnia, és erőfeszítéseket kell tenni azért, hogy ne haladja meg a +1,5 °C-ot. A derűlátók azt hangsúlyozták, hogy valamennyi résztvevő ország aláírta az óriási jelentőségű megállapodást, a borúlátók azt, hogy a megállapodás semmi konkrétumot nem tartalmaz. A *Guardian* című brit lapban rendszeresen publikáló *George Monbiot* tudományos újságíró és aktivista két rövid mondatban jól kifejezte a lényegét. „Ahhoz képest, ami Párizsban történhetett volna, ez egy csoda. Ahhoz képest, amire szükség lenne, katasztrófa.”

De hát mire lenne szükség?

A *Nature* című tekintélyes brit tudományos folyóirat 2015. január 8-ai számában megjelent *Cristophe McGlade* és *Paul Ekins* cikke arról, hogy mennyi fosszilis tüzelőanyagot kell a földben hagynunk, ha a globális felmelegedést 2 °C alatt akarjuk

tartani. A számítás nem tűnik nagyon bonyolultnak, csak merészen következetesnek. Ahhoz, hogy a 21. század végére legalább 50% esélyünk legyen arra, hogy a melegeedés 2 °C alatt maradjon, 2050-ig az emberiség összesített szén-dioxid kibocsátásának nem szabad meghaladnia az 1100 gigatonnát. Ám ha a föld alatt rejtőzõ fosszilis készleteket felhasználnánk, azok becsült szén-dioxid kibocsátása ennek 3-szorosa lenne. Kiszámolták, hogy ha komolyan gondoljuk célunk megvalósítását, akkor 2050-ig a földi kőolajkészletek harmadának, a földgázkészletek felének és a szénkészletek több mint 80%-ának a földben kell maradnia. Csak azóta, hogy a cikket lektorálták, közlésre alkalmasnak nyilvánították és megjelentették, eltelt 2,5 év. A kitermelés pedig folyamatosan zajlik, a földalatti készletekből légköri szén-dioxid lesz.

Gadó György Pál

A fentiekben a szerző Fogyasztói szokásaink és életvitelünk következményei címen megjelent tanulmányának 3. fejezetét közöltük. A hivatkozott irodalom jegyzékét is tartalmazó eredeti tanulmány forrása: Kodácsy-Simon Eszter (szerk.): Értelmes szívvel. Etikái témák az evangélikus oktatásban. Luther Kiadó, Budapest, 2016.

(Folytatjuk)

Zöld út egy szerethető temetőhöz

Ebben a művében *Zámbó Zoltán* előbb röviden vázolja a temetők mai állapotát, amelyet a sok életidegen anyag – kő, vas, beton, márvány, műanyag – és a folyamatosan termelődő rengeteg szemét miatt lehangolóan tart.

A második részben, a további mondanivaló megalapozásaként, Isten létéről, mibenlétéről van szó – segítségül hívja az ókori bölcsék megállapításait, a halálközeli élményt átéltek tudását és a személyes tapasztalatokat egyaránt.

Ezt követően a halálról alkotott elképzelések körüljárása következik, az előző rész természetes folyamánként eljutva ahhoz a reményt nyújtó, megnyugtató felismeréshez, hogy nincs „utolsó út”, „végső búcsú”, „örök nyugalom”, csak átmenet egy másik, magasabb rendű létformába: az isteni szeretet csodálatos honába.

A leghosszabb szakasz arról a zöld útról szól, amelyen az előzőekben leírtak alapján itt a Földön járnunk kell ahhoz, hogy Isten tetszését elnyerhessük, s a sokszínű és gazdag földi élővilágot, valamint az emberi civilizációt megőrizhessük.

Ezen az úton haladva egy olyan temetőbe léphetünk be, amely virágaival, fáival, bokraival, méhzümmögésével és madárénekével a természet része, amelyben nincsen semmilyen természetidegen, azaz le nem bomló vagy mérgező anyag, s amely nem a halálról, hanem az életéről szól.

Ez a temető lehetőséget nyújt az emlékezésre, az emlékezésre, a teremtett világ egységének átélésére, tudva azt, hogy a szerény jelzéseként szolgáló fejfák alatt senki sincsen eltemetve, csupán szeretteink legutolsó, legbelső földi ruhája: halandó teste porlad a rögök alatt, s hogyha innen eltávozzunk, odaát majd ők várnak ránk.

A szerk.

A könyvet a Magyar a magyarért Alapítvány jelentette meg 2016 decemberében, forgalmazza a Bookline és a Libri könyvkiadó.

Ld. még a szerző rövid írását 2016. októberi számunkban: Alom egy másfajta temetőről